

ACC. N:R M. 10400: /- 22.

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Ramm
Härad: Smålands Adress: Porlarp, Söndra
Socken: Porlarp Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år 1881 i Porlarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lun F 27

P. H. Ramm

M. 10400: /.

Tobak.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Vad Tobaksbruket införde
härstades är inte godt att sä-
ga. Enligt folktroenheten var
det de från utlandet hemvän-
dande krigarna under 1500-1600-
talen, som medförde detta bruk,
då de under bortopasen i kri-
get hade vant sig vid att
använda Tobak som rökning-
medel. Överallt i våra ättar
finnes man delar av krit-
pipor, vilka används vid to-
baksrökningen, men det är nog
ganska länge sedan dessa rökpipor

M. 10400:2
användes. Rida till långs fram
med slutet av 1800-talet eller
i varje fall på 1850-1860-talet
använde man sig, annars hä-
ar de stora rökpiporna med
länga skaft. Man hade också
s.k. gästhuspipor. I de hön-
s stugor hade man på den
tiden en piphylla, där i
flertal rökpipor stodo uppställ-
da. Man hade på den tiden
inte cigarrer att bjuda rök-
na på vid kalas utan i
stället stoppades en långpipa
till var och en av dem för
tändes. De som medföde egen
pipa fick den stoppat med

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:3.

Evbak. Om det någon rörelse
om man inte hade pipa till,
jick derne vänta till för blev
en pipa ledig, och sedan över-
tog han den. Man var inte
någon för den tiden och hade
 därför ringa skrynk för att se
ja ^{ipa, pa, ande} för samma ~~munstycke~~
och ~~magonting~~ som nu för tiden
inte skulle förkomma.

or after the dinner hour.

Jorde man Tobaksplanter eller
-frø, som sedan odlades ^{frøst.} ~~frøst.~~
gården. Vagte gård hade för sitt
Tobaksland, som väl man-
sades och gödslades av huss-
bonden. Behandlingen av Tobaken,

POLYMERARBEIT
Institutionen für Polymerforschung
piling vid Lunds universitet

M. 10:100:4.
så att den blev känd, för
konsumtion hade de gamla
lärt sig. Rök- och Tuggtobak
kunde de framställa, men
som kunde de inte mala
och inte behånde de det hel-
let, när de använde sig av
rök- eller Tuggtobak.

De spröda plantorna i
Tobakslandet var man ryge-
ret rädd om och det kunde
inte att en försöka göra ohägn
där. Samt den Andersson
i Parkgård hade, han som
så många andra, sitt Tobaks-
land och han var ryghet
när om att det skulle bli
en bra Tobakschöld och att

8
FOLKLIKSARKIVET
Institutionen för folkvetenskap
vid Lunds universitet

ingen skada ^{M. 10400:5.} och om han skulle
försäkra denna vegetation.

Då sprango grannens pojke
där och lätte och de voro hella
inte fria från skämsstycken.
- Jag vill kusa, sa Joen.
- Kusa va f. du vill kusa
gamle Schwän.

Då sprang Joen rakt igenom
gubbens Tobakslund. Tabli!
Hade Joen kunnat ana ägan
här, så hade han säkerligen
aldrig lovat pojken kusa (sprin-
ga, trampa ut) och han ville
joen ville gå ut och detta
gick han ju även löfte till.
Men den som blev förgad
var gamle Joen Andersson.

6
som en hade fått sitt tobaks-
land fördärvat och till på köpet
hade givit sitt bifall Chertill.

M. 10400:6. Så länge man använde
sig av den kemiska plantan
tobak var det ovanligt stora
med och busar, man hade in-
i rummen åt gången det be-
cättes att de gamla gubbarna
fuzzade på sina stora busar
av denna tobak och när de
spottade ut den på vägen
riskerade den efteråt komma
de körande att välla sin vagn
därför busen hade hamnat
i hjulspåren eller på att hju-
len kom att gå över den. I
mycket hade gubbarna ut sina

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:2

Tobaksbusarna och kastade dem
 på golvets under sittbänken
 medan en uppsättning in-
 lades i stället. Det sig då in-
 te vidse hygieniskt uti stö-
 larna när guldtygarna var
 slut och falset hade gått ut.
 Efteråt brukade blocken B. gå
 omkring i bänkarerna för att
 samla upp de måbaga rö-
 yarna av de stora busarna.
 Dessa hade han sedan till
 förbrukning och när de hade
 blivit förbrukade använde han
 dem till att stoppa sin
 pipa med och så rökade han
 de massade tobaksbusarna.
 Delikat!

FOLKLIVSARKIVET
 Institutionen för folklivsforsk-
 ning vid Lunds universitet

M. 10400:8.

Om hemmansägaren Peter
Erik Persson i Åbo, som lev-
de i mitten av 1800-talet
berättas, att han alltid bruka-
de ha ~~ett~~ en stor tobaks-
buss i rummen och det gav
anledning till att man ank-
ni anmärkte på. Han
hade en vit häst i gårdan.
Utan stället brängast i stora
kyrka?

För: Peter Erik Persson i
Åbo tobaksbuss.

Senare man var på sin
tid en av församlingens mera
framstående personer, och det
fick mycket tid. Båda gållar

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:9.

9

släkten 1888, men ättinga till
honon finns det fortfarande
har i parken och för övrigt
gär flera andra bäll har
i kunnabo och anmonstades.

Det var för järnvägens
tillkomst (hög i dessa bygder
från 1800-talet. Man begär sig
nu för "färdväg" (färdvägar-ke-
ra) till en stad för att där av-
cykla produktier och göra sina
uppköp. G. i so gjorde i säll-
skap med flera andra b. b. en
färdresa till Halmstad,
den närmaste järnstad, som
vanligt medföde han ett par
säckar (småskinn)

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:10.

i åkärken, så att man hade
kommit på juss långt stycke
på vägen, att man behöfde
stå, skulle h. öppna sitt mat.
säckskinn, men det var honom
omöjligt att hitta nyckeln till
detsamma, han leide alltså
han kunde, dock utan resultat,
Efter framkomsten till staden,
kastade han ut sin tobaks-
buss ur rummen och då
fann han nyckeln till mat.
säckskinet gömd i bussen
och med denna föll till mar-
ken bestades nyckeln och
så var den tillräcklig.
Det gicks med hastighet

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkvetsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:11.

att denna historia skall vara
sann. Visseligen voro Tobaks-
bussarna en den hemmaka-
lade varan mycket stora,
men man drage dock i för-
rælsamål hvarvida en så pass
stor bus kunde hårbärgas
i rummen utan att
den där liggande mycket
förlorast förnamns vil sug-
ningen på densamma.

Tobak plantades för
sin omfattning i Skandinavien
hatten i Thule. Från de bil-
des förhållande många så
befar av denna vara ända
fram till dess att den blev

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsfor-
sning vid Lunds universitet

lättnad tillgänglig i handelsbu-
tiksver. På Ljungsby hästmark-
nad brukade konsumenterna
finna sig med ärobehovet av
tobak. Stora Tobakslåsar med
från Skåne var då märkta.
Frida, dels av plantörerna själva,
d. v. s. skånejärntobak, och dels
av återförsäljare, som varit där
med och köpt upp av denna
vara.

I skälgjord Tobak eller en
småskutting, var det Quantum
som var och en förköpfade sig.
Rätt Tobaken rättades också
i mån därefter, då äro äro-
behovet blev tillgodosedd

Det Tobaksuppgif.

Klas en bonde i Skåne
(Kristianstads län), infann
sig en gång en person, som
gick under namnet Bie-
Nisse. Bonden satte inne
vid högsäten i stugan och
rådde fångarna.

- Bie du är Bie's bror, gäfa,
härskade ~~han~~ Nisse.

- Tack för det, svarade bonden.

- Ja, skulle gå in i butika
den Polusnallig, som gå
blev flyktig till sist ja va
här i Nöjes Tobak, sa Nisse.

- Då kan gå jina de inte minnas

att ja. sålde närm Tobak te
de eller att du är skyldig mig
nånting, svarade bonden (vil-
ket han ju inte var)

- Jo. Berättas väl, ja hade ju inte
fullt den gången te i betala
mig, men nu ska ni få det
som är på rest.

- Tack ska du ha då! Men
vill du inte köpa Tobak nu
även?

- Nej, ja. har ju inte ställt
en så små peng, gammaldags
skiss.

- Kommer inte ifråga, den
som är så rik att han kom
med ända hit och från Finland

M. 10400:15.

Jag vill betala in min skuld
som tolv shelling och betalda
för mig. Du får njuta av
dass tobak på kredit.

- Tack ska jag ha, men då är
för bekvämt, sa Nisse.

Nisse fick ett lass tobak
av bonden på de villkoren, men
återkom sedan aldrig mer
för att betala den skulden.

Tobaksbruket i den gam-
la tiden medjade avsevärt
större överskott än vad man
är fället. Folk tränade sig
till att lägga in allt för
mycket på en gång, vare
sig det var ^{smak} tobak eller smör.

15

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:16.

och på sjuk man jämt och
ständigt behöfver att sova.
Om en del personer. Helt
det bästa: här kan sova.
Allt. Allt som står i hönas
ställe. En sådan person
kunde sitta i en samling
hal eller annas ställe och
sova omkring sig så att
det blir förmågan en flod av
kropp. De underligt. Allt som
inte. Hverman kunde för-
stå sig med detta. Sova.
En de hade en fast
besök med att. Helt som
när de manliga. Sova. Sova.
flödet. Helt som. Helt som.

FOKLIVSARKIVET
Institutionen för folkskoleforsk-
ning vid Lunds universitet

En förändring till det bättre
har i detta hänseende den
nya tiden medfört. Spöskning
på gator förkommer sällan
eller aldrig och detta märks
kanske alla mest i byarna
och andra samfundslänar.

Arbetet är som har för
öfrigt varit slätt på tillbe-
rägning under innevarande
år. I stället har cigaretter,
rökningen tilltagit även i
piprökningen.

I slutet av 1870. talades om
det konungens som tillgafte
som eller hade det i näsan.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkhälso-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:18.

Detta var en mindre tilläman
de ovana, som de hade kom-
mit. Nu ha alla dessa för län-
ge sedan gått ut tiden och
ingen har uppgjort deras ned-
tjänst. Räkningen bland flis-
korna har ännu inte fått
någon värdig uppgöring
här på landsbygden. Det affas
i alla fall allt för mycket
pengar numera för tobaks-
konsumtionen, sedan denna va-
ra på grund av den gång på
gång höjda skatten blivit så
förfärligt dyrt. Det svenska
folket borde sätta stopp för
~~den~~ detta begär och härmed

18

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsfor-
skning vid Lunds universitet

M. 10400: 19.

skulle mycket pengar kunna
inbesparas för andra, me-
ra nyttiga ändamål. allan
hade för ut på tydande ord-
språk: "Brännvins- och Tobaks-
pengarna ligga vranpå;
och därmed menas ut man
i första hand skaffa sig
pengar till de som förtjänings-
medel.

Under den värsta kris-
tiden var det som bekant
ransonering även för Tobaken.
Hörräbarn hade då både helt
Tobakskort och tilläggskort
för denna vara och ändå
klagade de över att Tobaken

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400:20.

inte ville sätta till för den utan
fick de skaffa kött av andra
innehavare, som inte förbunda-
de hela sin ranson.

Öd slutet av första värld-
kriget var det en period som
nästan alla de franska
individerna till ålders kom-
ma skulle röka. Det blev
naturligtvis omt om tobak,
varför kändisvaran av starkt
uppblandad kvalitet tillkom
bakills av monopolist. För-
man använde sig då av rösk,
bärblad och andra grönsaker
som surrogat. De flesta ny-
böjare föll dock snälltid

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 10400: 21.

21

inte i smaken att röka och
så övergavs de snart Tobaks-
bruket eller tillfogade i stället
Tuggtobak eller snus. En lik-
nande period med någon
för rökning har det dock
ännu inte förflutit efter det
andra världskrigets slut. Det
är möjligt att Tobaksransone-
ringen denna gång medförde,
att det inte nu blev så män-
ga nya rökare som vad det
var förr.

Stänga av de gamla snus-
ätarna skyllde på Tandvårken
som bar skulden till att de hade

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Kart sig att Tunga smus. När
 Tandvården ansatte dem som
 alla väst, hade man ju
 en borta, för mitt för den
 gamla Tand. Till en början
 medfide var, detta den verkan
 att det enda upphörde, men
 på smärtingen hade smuset
 den effekten att lindringen
 av Tandvården blev allt mindre
 och mindre. Då hade den
 smusande kunnat med att
 bli van att fördraga smuset
 och kunde upptäcka av det som
 var med jämförelse att han
 hade blivit en notorisk smus.
 Konsuments, smus följde sedan bort ut.